

Oponentský posudek

Autor: Přemysl Houda
Název práce: Písničkářské sdružení Šafrán
Pracoviště: Ústav politologie FF UK
Praha 2005

Předkládaná práce se zabývá vznikem, existencí a vynuceným zánikem písničkářského sdružení Šafrán. Toto téma je zajímavé nejen svou netradičností – popisem vztahu hudby a politiky – ale i svou vysokou výpovědní hodnotou o poměrech v české, resp. československé společnosti na počátku procesu tzv. normalizace v první polovině 70. let. Oba tyto přístupy jsou cenné – autor přesvědčivě ukázal, že právě hudba a poměr politického systému k ní může být významným indikátorem politiky, resp. míry svobody či nesvobody v daném politickém systému. Autor sice hovoří o době tzv. normalizace, ale jak ukazuje i poslední vývoj v České republice, význam tohoto indikátoru se zdaleka neomezuje jen na období totalitních či posttotalitních režimů.

Přemysl Houda se v první kapitole zabývá obecně politickým vývojem po vstupu vojsk pěti států na území Československa v srpnu 1968, který znamenal konec nadějného období tzv. Pražského jara. To bylo spojeno mimo jiné i s celkovou liberalizací v české, resp. československé společnosti, včetně kulturní oblasti. Kulturní odkaz roku 68 a celých šedesátých let přežil dobu svého vzniku a byl důležitým zdrojem protirežimní činnosti v 70. a 80. letech (viz Vaněk, Urbášek(ed.): Vítězové? Poražení?, Prostor, Praha 2005).

Proces tzv. normalizace, který probíhal nejpozději od dubna 1969, pak měl znamenat přesný opak – znovupevnění vedoucí role KSČ, resp. její naprostou kontrolu nad kulturní sférou tak, aby již nikdy nedošlo k opakování událostí roku 68, kdy právě kultura a lidé z řad umělců byli důležitými iniciátory demokratizačních tendencí ve společnosti (viz např. Ludvík Vaculík a prohlášení 2000 slov). Obecně tradovanou představou o poměrech v období po roce 1969 je, že s výjimkou začínajících disidentských struktur se všechny oficiální aktivity v kultuře opravdu podařilo podřídit nově instalovanému vedení strany a jeho novému kurzu. Právě vznik a relativně dlouhá oficiální existence sdružení Šafrán ale ukazuje, že tomu tak není. Přes pokusy režimu formou kvalifikačních komisí, rekvalifikací, pohovorů apod. opanovat kulturní scénu a odstranit z ní všechny nežádoucí elementy se právě lidem z tohoto

sdružení (Merta, Hutka, Třešňák apod.) relativně úspěšně dařilo „přežít“ a udržet si možnost veřejného a oficiálního vystupování.

Přemysl Houda dospěl k zajímavému poznání, že i v normalizovaném Československu a za použití oficiálních režimních norem bylo možno provozovat relativně svobodnou uměleckou činnost a že tedy underground nebyl jedinou formou svobodné umělecké aktivity (která ale musela rezignovat na možnost oslovit širší publikum – zajímavý je v této souvislosti ideový střet právě mezi vznikajícím disentem – např. Magor Jirous – a lidmi ze Šafránu). Tento fakt tedy také relativizuje rigiditu a plnou kontrolu režimu nad děním ve společnosti. Mimo jiné tak autor znovu prokázal, že termín totalita pro poměry v Československu této éry nelze v žádném případě použít. Přílehavější je například termín posttotalitní autoritářský režim. Přemysl Houda si tak ale zároveň protiřečí, resp. používá nesprávnou terminologii, když v úvodu své práce hovoří právě o totalitním režimu (s.4).

Velkou předností práce je naopak široký záběr zdrojů, z nichž čerpá. Velmi cenný je zejména archivní výzkum – fondy ÚV KSČ, StB atp. Ocenění si zaslouží i využití samizdatové produkce, uložené v knihovně Libri prohibity, a samozřejmě i rozhovory s některými bývalými členy skupiny Šafrán. Autor správně cituje – dle platných norem a ustálených odborných zvyklostí. Slabinou práce jsou občasné stylistické chyby – zejména využívání literárního slohu namísto odborného jazyka – viz například „Neexistoval žádný vedoucí, jehož ruce by třímal nějaké pravomoci.“ (s.29) - či některé archaické obraty, resp. slovosled – např. „Toho příčinou bylo..“ (s.40) místo „Příčinou toho bylo..“.

Bez ohledu na tyto jazykové prohřešky celkové vyznění práce je velmi pozitivní – autor prokázal, že zvládl umění samostatné a tvůrčí vědecké práce, ve které je schopen nejen kritického zhodnocení dosavadního stavu bádání, ale i samostatného vědeckého přínosu, a to na vysoké odborné a profesionální výši.

Vzhledem k výše zmíněným skutečnostem doporučuji hodnotit práci stupněm výborně.